

Stoparea instituționalizării copiilor

Un rezumat al progreselor înregistrate în domeniul transformării sistemelor de îngrijire și protecție a copiilor din Republica Moldova, Republica Cehă și Bulgaria

„Eu și sora mea am trăit câțiva ani în acea instituție, unde am văzut tristețe și suferință în ochii fiecărui copil. Nici noi nu eram bucuroase că trăim într-o instituție rezidențială. Am avut noroc când niște oameni extraordinari au ajutat-o pe bunica să ne ia înapoi acasă, în familie. Ei au avut mare încredere în bunica și ne-au dat speranță. A trecut un an de când noi am venit la bunica și am început să mergem la o școală generală, unde ne place mult. A fost un an într-adevăr bun pentru mine și sora mea, cu multe momente pozitive. Simțim în fiecare zi dragostea bunicii noastre, care are mare grijă de noi. Bunica, sora mea și alte rude îmi sunt alături ori de câte ori am nevoie de ele. Este un sentiment minunat.”

Raluca și sora ei Angela s-au reîntors în familia lor din Moldova

Introducere

Misiunea Fundației Lumos

Fundația Lumos a fost înființată în anul 2005 și misiunea noastră este de a pune capăt instituționalizării copiilor la nivel mondial până în anul 2050. Se estimează că, la nivel mondial, 8 milioane de copii trăiesc în instituții rezidențiale.¹ Cercetările arată că peste 80% din ei nu sunt orfani, iar principalele cauze ale plasării copiilor în instituții rezidențiale sunt sărăcia și lipsa accesului la servicii comunitare.² Copiii cu dizabilități și cei ce fac parte din comunitățile minorităților etnice sunt supraprezențați în instituțiile rezidențiale.³ Peste șaizeci de ani de cercetări demonstrează că instituționalizarea copiilor afectează grav sănătatea și dezvoltarea acestora, îi expune la un risc sporit de violență și le reduce dramatic șansele de reușită în viață.⁴

Obstacole în calea schimbării

Există obstacole semnificative în calea schimbării, precum și rezistență imensă față de procesul de dezinstituționalizare. Este necesară redirectionarea resurselor de la instituțiile rezidențiale spre serviciile comunitare. Sunt necesare investiții pentru a dezvolta servicii comunitare în sprijinul copiilor și familiilor. Apar costuri suplimentare în perioada în care cele două sisteme funcționează în paralel – adică atunci când serviciile comunitare au fost create deja, iar instituțiile rezidențiale nu au fost încă închise. Deseori se constată o capacitate managerială limitată de a planifica și implementa schimbarea necesară. Multe părți interesate – personalul din instituții rezidențiale, politicienii, comunitatea, școlile și chiar părinții și copiii – se tem de schimbări și au nevoie de suport considerabil. Dat fiind faptul că guvernele se schimbă, specialiștii, funcționarii publici și ONG-urile trebuie să sensibilizeze permanent toți politicienii pentru a asigura o continuitate și o voință politică susținută pe o perioadă îndelungată.

Activitatea Lumos

Pentru a permite schimbarea complexă de sistem care înlocuiește instituțiile rezidențiale cu servicii comunitare medicale, educaționale și sociale, și pentru a asigura durabilitatea acestora pe termen lung, Lumos acționează la șapte niveluri, începând de la copil și ajungând până la factori de decizie și donatori internaționali.

Noi pledăm pentru schimbare, implementăm programe demonstrative, consolidăm capacitatea politicienilor și specialiștilor și abilităm copiii și familiile să-și asume rolul principal în transformarea serviciilor bazându-se pe necesitățile lor. De asemenea, atragem fonduri și susținem angajamentul și energia altor donatori și părți interesate. Lucrăm în parteneriat cu guverne, organizații internaționale, donatori, ONG-uri, organizații ale societății civile și comunități.

Despre acest raport

Lumos, împreună cu guvernul și cu autoritatea locală parteneră, colectează cu regularitate date pentru a monitoriza progresele înregistrate la fiecare program demonstrativ de țară.

Acest raport prezintă un rezumat al progreselor înregistrate în primele trei țări unde implementăm programe demonstrative – Republica Moldova, Republica Cehă și Bulgaria. Raportul se concentrează pe imaginea de ansamblu a schimbărilor de sisteme, prezentând succesul prin indicatori importanți. Totuși, raportul prezintă doar parțial această imagine. În anul 2015 va fi publicat un raport complementar, care va prezenta o analiză cantitativă și calitativă privind impactul schimbării asupra sănătății, dezvoltării, calității vieții și șanselor de reușită în viață ale copiilor, pe care i-am ajutat să părăsească instituțiile rezidențiale. Un raport ulterior va prezenta o analiză detaliată privind aspectele financiare ale dezinstituționalizării.

Republica Moldova

În anul 2007, Lumos a demarat un program de amploare în Republica Moldova. La acel moment, Moldova avea aprobat un plan pe cinci ani cu obiectivul general – reducerea cu 50% a numărului de copii din instituțiile rezidențiale. Cu susținerea ONG-urilor, inclusiv Lumos, în mai multe regiuni din țară au fost lansate programe demonstrative.

În ultimii șapte ani, Republica Moldova s-a confruntat cu o instabilitate politică cronică (patru schimbări de guvern și o perioadă de tulburări sociale). Această situație, la care se adaugă faptul că Moldova se află pe poziția de cea mai săracă țară din Europa, afectată grav de criza financiară mondială, nu părea să ofere cel mai favorabil mediu pentru o dezvoltare sistemică semnificativă. Cu toate acestea, Republica Moldova a realizat o schimbare pozitivă majoră, transformând viețile a mii de copii și familii.

Guvernele care s-au succedat au respectat angajamentul de a reduce dependența de îngrijirea instituțională. Angajamentul susținut manifestat de autoritățile guvernamentale și de ONG-uri importante, inclusiv Lumos, dar și de UNICEF și donatori internaționali, precum USAID, Uniunea Europeană și Banca Mondială, a avut ca rezultat schimbarea radicală a sistemelor de învățământ, sănătate și servicii sociale.

Diagramele de mai jos prezintă un rezumat al acestor progrese.

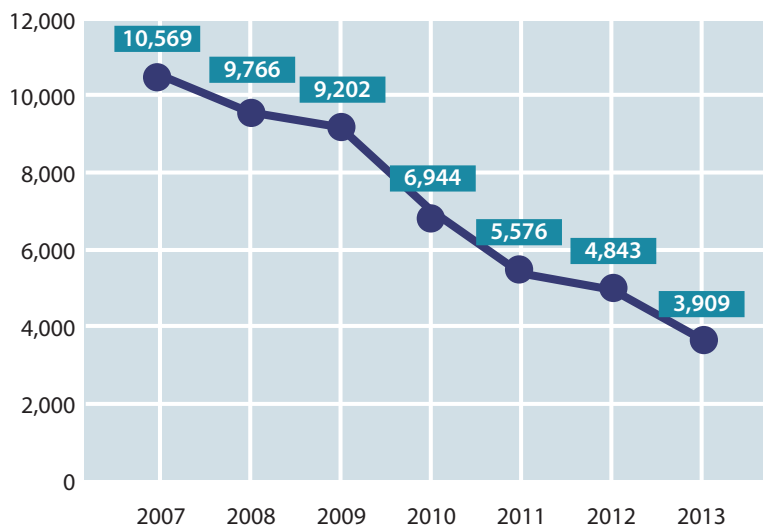
Ajutăm copiii să ajungă acasă

Numărul de copii aflați în instituțiile rezidențiale din țară s-a redus cu aproape 70%.

Aceasta s-a realizat datorită mai multor evoluții importante la nivel național, inclusiv:

- strategii naționale clare și politici de reformă;
- angajamentul constant și cooperarea tuturor părților interesate, suport politic transpartinic pentru programul de reforme;
- cooperare strânsă între toate ministerele, inclusiv Ministerul Sănătății, Ministerul Educației, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și Ministerul Finanțelor;
- modificări legislative pentru limitarea fondurilor acordate îngrijirii rezidențiale și transferarea lor către serviciile comunitare, asigurând durabilitatea serviciilor care înlocuiesc instituțiile rezidențiale;
- implicarea mai multor ONG-uri active la nivel de raion pentru a ajuta autoritățile locale în implementarea schimbării.

Numărul de copii din instituții rezidențiale în Republica Moldova, 2007-2013 ⁵



Programe demonstrative ale Lumos

Pe lângă activitatea la nivel național privind schimbarea de politici, strategică și legislativă și consolidarea capacităților, la solicitarea autorităților guvernamentale, Lumos activează în trei regiuni-pilot – raionul Ialoveni, raionul Florești și municipiul Chișinău, în cea mai mare instituție rezidențială din capitală. Împreună cu autoritățile, echipa Lumos Moldova a contribuit la planificarea, finanțarea și implementarea programelor majore de dezinstituționalizare. Pentru a transforma sistemele, experții Lumos au cooperat strâns cu asistenții sociali din structurile autorităților locale, cu directori, profesori și specialiști medicali.

Rezistența la schimbare era semnificativă, iar capacitatea locală de gestionare a schimbării era redusă. Astfel, Lumos a oferit o gamă largă de oportunități pentru consolidarea capacității profesionale și cunoașterea serviciilor comunitare din alte țări. Au fost implementate strategii de comunicare pentru a influența atitudinile principalelor părți interesate.

Grație resurselor suplimentare și asistenței oferite de Lumos în regiunile-pilot, numărul copiilor din instituții rezidențiale s-a redus considerabil mai mult, după cum o demonstrează și următoarele diagrame.

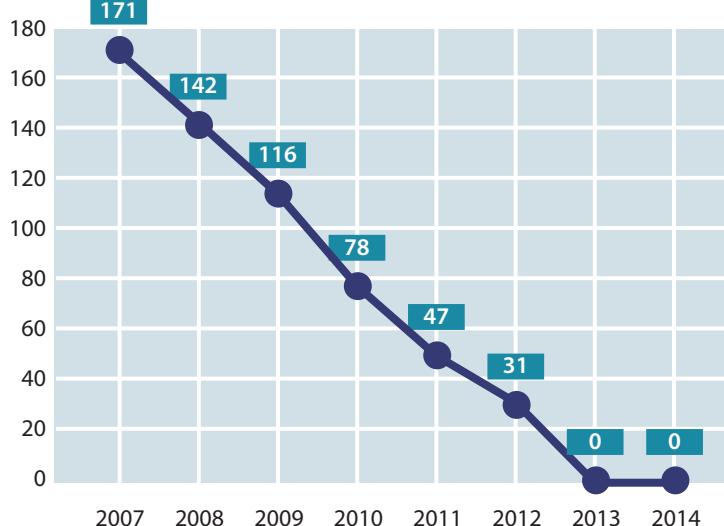
La Ialoveni, numărul de copii aflați în instituții rezidențiale s-a redus cu 100% în șase ani.

Deși numărul copiilor din instituția rezidențială din Ialoveni era relativ mic, programul a fost foarte dificil. Această instituție era o școală-internat specială pentru copii cu dizabilități fizice. Copiii proveneau din toată țara, prin urmare, pentru a-i reuni cu familiile lor, echipa a trebuit să lucreze în toată Moldova și să ofere asistență în crearea serviciilor de suport pentru copii în peste 20 de raioane, astfel încât copiii să poată reveni acasă la familiile lor și să învețe în școli generale.

În raionul Florești, numărul de copii aflați în instituții rezidențiale s-a redus cu 100% în șapte ani.

La Florești au existat provocări specifice. În măsura posibilităților, Lumos susține recalificarea personalului din instituții rezidențiale și repartizarea acestuia în noile servicii comunitare create în locul instituțiilor. Instituția rezidențială de la Napadova se afla într-o zonă rurală îndepărtată și izolată. Ca urmare, nici un angajat nu a putut fi repartizat în altă parte, deoarece serviciile urmau a fi create în orașele și satele unde copiii aveau nevoie de ele. Cu scopul de a facilita procesul, Lumos a oferit personalului plăți suplimentare pentru disponibilizare.

Numărul copiilor din instituțiile rezidențiale din raionul Ialoveni, 2007-2014 ⁶



Numărul copiilor din instituțiile rezidențiale din raionul Florești, 2007-2014 ⁷



Instituția rezidențială din Mărculești era o școală-internat specială pentru copii cu dizabilități intelectuale. Pentru ca acești copii să poată reveni acasă în familiile lor, era esențial să fie dezvoltată educația incluzivă, care să prevadă adaptări curriculare și cadre didactice de sprijin. Aceasta a necesitat o schimbare majoră la nivelul politicilor și strategiilor naționale și al capacității profesionale, precum și redistribuirea resurselor financiare, dar și o schimbare semnificativă de atitudine în școli și comunități, multe dintre ele fiind la început reticente față de incluziunea copiilor cu dizabilități.

Autoritățile guvernamentale, de asemenea, i-au solicitat Lumos să activeze în municipiul Chișinău, unde situația este foarte complexă, în instituții aflându-se un număr mare de copii proveniți din toată țara. Lumos a acceptat să lucreze cu Gimnaziul-internat nr. 2, deoarece era una din cele mai mari instituții rezidențiale din țară și condițiile erau extrem de precare. În plus, mulți dintre copii au fost evaluați ca având un comportament dificil și mulți erau deja adolescenți. Experiența ne arată că pentru mulți din acești copii revenirea în familie este puțin probabilă. Atunci când a acceptat să se implice în procesul de dezinstituționalizare, Lumos știa că este nevoie de un angajament pe termen lung.

În municipiul Chișinău, numărul de copii din Gimnaziul-internat nr. 2 s-a redus cu 95% în șapte ani.

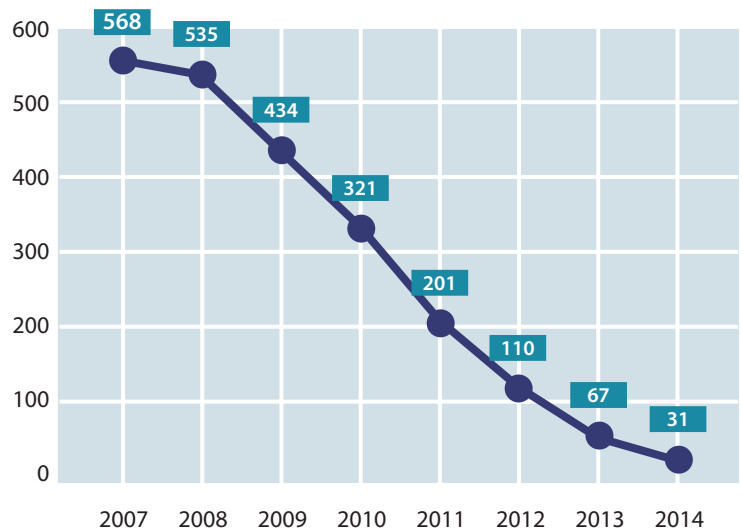
Experiența din multe țări arată că tinerii care părăsesc sistemul rezidențial de îngrijire sunt deosebit de vulnerabili.⁹ Echipa Lumos Moldova a elaborat un program de asistență pentru absolvenții instituțiilor rezidențiale în cadrul proiectului „Reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului”, pentru a asigura că tinerii care se pregătesc să părăsească instituția rezidențială sunt sprijiniți să obțină cazare, să-și continue studiile sau să se încadreze în câmpul muncii, precum și sunt asistați să-și dezvolte o rețea de sprijin în comunitate. Acest fapt a fost un element-cheie al succesului în municipiul Chișinău, unde numărul de copii din Gimnaziul-internat nr. 2 s-a redus cu 95% în șapte ani.

Lumos depune acum eforturi pentru a asigura plasamente adecvate pentru cei 31 de copii rămași în respectiva instituție rezidențială în decursul anului 2015. Aceasta evidențiază un aspect esențial al abordării Lumos de a pune capăt instituționalizării.

Nici un copil nu este uitat.

Oricât de complexe ar fi necesitățile copiilor sau oricât de dificil ar fi comportamentul acestora, ne luăm angajamentul să asigurăm **fiecărui copil cu care lucrăm trecerea din instituție într-o formă de plasament care corespunde cel mai bine necesităților sale** și îi permite dezvoltarea la potențial maxim.

Numărul copiilor din Gimnaziul-internat nr. 2 din municipiul Chișinău, 2007-2014⁸



La Orhei, numărul de copii din instituția rezidențială s-a redus cu 63% într-un an.

Pe lângă instituțiile-pilot, anul trecut Guvernul i-a solicitat organizației Lumos să intervină într-o instituție rezidențială din Orhei, unde existau îngrijorări serioase privind condițiile de îngrijire a copiilor. Acolo unde este posibil, Lumos încearcă să fie receptiv și să ajute guvernele la gestionarea situațiilor celor mai dificile. S-au înregistrat progrese importante, iar numărul copiilor din această instituție s-a redus cu 63% într-un an. Lumos planifică transferarea celorlalți 32 de copii în plasamente adecvate în decursul anului 2015.

Îngrijire de tip familial

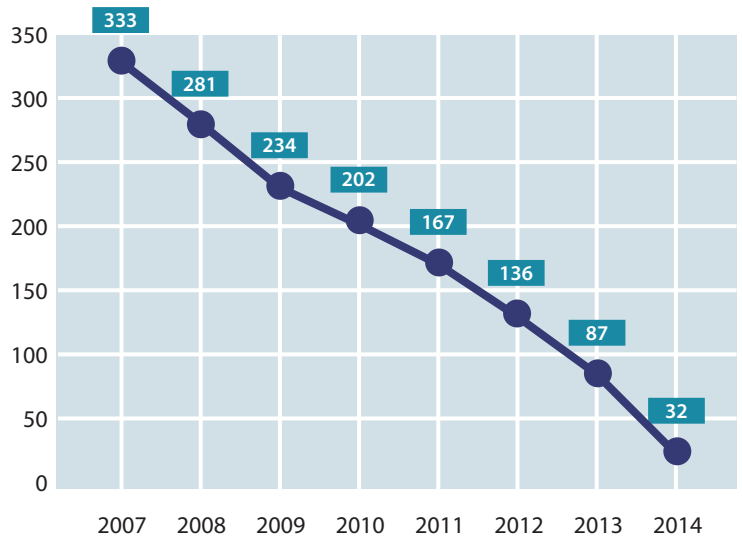
Majoritatea copiilor ajutați de Lumos să plece din instituții au putut să ajungă acasă, la familia biologică sau extinsă, sau, fiind adolescenți, au primit asistență pentru a trăi independent. Totuși, nu toți copiii pot ajunge acasă: unii sunt orfani și, într-un număr foarte mic de cazuri, familiile nu au putut să garanteze un mediu suficient de sigur și sănătos pentru copiii lor, indiferent de asistența oferită.

Astfel, dezvoltarea îngrijirii de tip familial a devenit esențială.

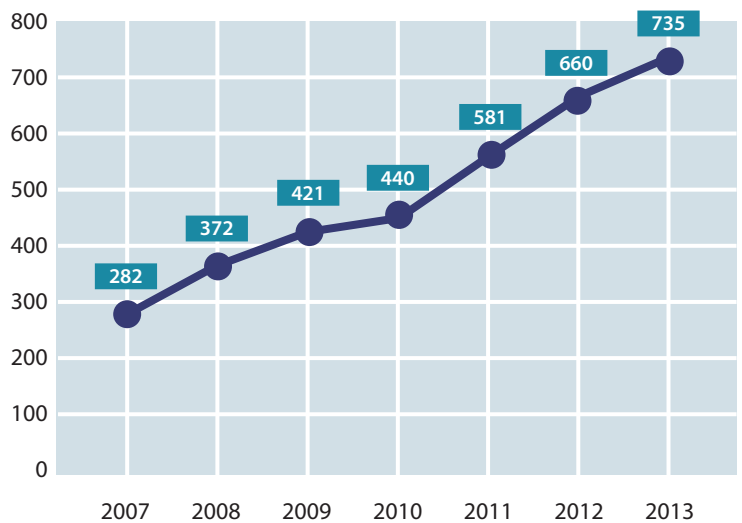
Pe măsură ce programele de dezinstituționalizare au fost implementate în Republica Moldova și numărul copiilor din instituții rezidențiale a scăzut semnificativ, numărul copiilor aflați în asistență parentală profesională¹² a crescut cu 260%.

Din nou, în raioanele-pilot ale Lumos, rata de creștere a asistenței parentale profesionale a fost și mai semnificativă.

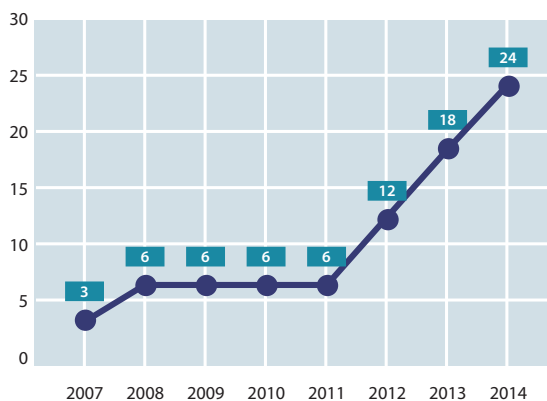
Numărul copiilor din instituția rezidențială din Orhei, 2007-2014¹⁰



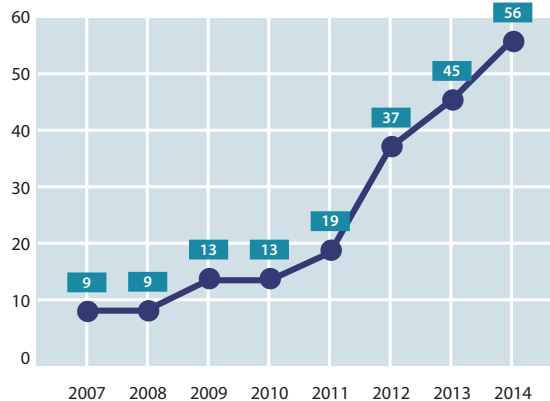
Numărul de copii în APP în Moldova¹¹



Numărul de copii în APP în raionul Ialoveni¹³



Numărul de copii în APP în raionul Florești¹⁴



Educația incluzivă

Când Lumos a început activitatea de dezinstituționalizare în Republica Moldova, nu exista un sistem național de educație incluzivă. Prin urmare, mulți copii din instituții erau separați de familiile lor și trăiau în școli rezidențiale speciale, deseori foarte departe de casă. Din acest motiv, cele mai multe activități de dezinstituționalizare din Moldova se concentrau la acel moment pe copiii fără dizabilități, fiindcă aceștia nu doar că trebuiau plasați într-o familie, ci aveau nevoie și de un loc în școală.

Prin urmare, elaborarea strategiei de închidere a instituțiilor rezidențiale de îngrijire a copiilor în Moldova a trebuit să fie însoțită de elaborarea, în paralel, a unei strategii complete și coordonate de dezvoltare a educației incluzive. Lumos a contribuit esențial la elaborarea acestei strategii la nivel național și în raioanele-pilot. Aceasta a inclus, printre altele:

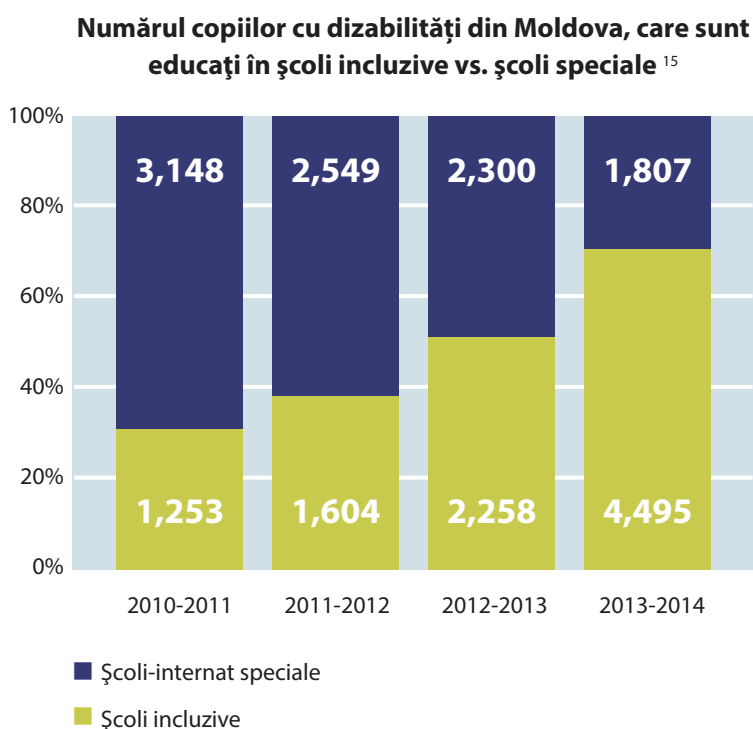
- susținerea modificării cadrului legislativ și normativ;
- elaborarea unui program educațional adaptat;
- instruirea a peste 10.000 de profesori, factori de decizie și alte părți interesate;
- proiectarea și crearea condițiilor pentru ca școlile-pilot să fie incluzive;
- crearea unui sistem pentru evaluarea multidiscplinară a cerințelor educaționale speciale (CES);
- susținerea reformei curriculei universitare pentru toți studenții cu profil pedagogic a fost realizată prin introducerea cursului obligatoriu privind educația incluzivă;
- începând cu anul 2010, s-au produs schimbări semnificative în asistența copiilor cu CES.

Astfel, mulți copii cu dizabilități au putut să ajungă acasă, la familiile lor, iar pentru mulți alții s-a evitat separarea de familie, după cum se arată în diagrama de mai jos.

Numărul copiilor cu dizabilități separați de familiile lor și aflați în școli rezidențiale speciale s-a redus cu 47% în patru ani.

Numărul copiilor cu dizabilități care sunt educați în școlile generale incluzive a crescut cu 350% în patru ani.

Autoritățile Republicii Moldova vor depune în continuare eforturi pentru a pune capăt instituționalizării copiilor, prin implementarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020, al cărei obiectiv general 1 este asigurarea condițiilor necesare pentru creșterea și educația copiilor în mediul familial.



Republica Cehă

Când Lumos a început să activeze în Republica Cehă, în anul 2008, situația era cu mult diferită de cea din Moldova. Republica Cehă este o țară dezvoltată din punct de vedere economic și îngrijirea în instituțiile rezidențiale pentru copii era de o calitate mult mai înaltă decât în Moldova (stare fizică mai bună a clădirilor, număr mai mic de copii per instituție, personal mai bine pregătit). Cu toate acestea, efectele instituționalizării erau nesatisfăcătoare. În același timp, voința politică pentru a schimba sistemul era insuficientă și nu existau strategii naționale pentru transformarea sistemelor de îngrijire.

Și Republica Cehă a avut parte de instabilitate politică. Din 2008 până în 2014, Lumos a colaborat cu cinci guverne diferite. În primii doi ani, s-a pus accent pe schimbarea atitudinilor și pe susținerea unui număr mic de suporteri ai reformei în guvern, cu scopul de a influența atitudinile celorlalți membri ai guvernului și a crea o masă critică în susținerea reformei. Lumos a sprijinit elaborarea unei strategii naționale de transformare a sistemului de îngrijire a copiilor și a instruit factorii de decizie la nivel național, politicienii locali și managerii sistemelor de sănătate, educație și servicii sociale, precum și directorii de instituții rezidențiale din toată țara.

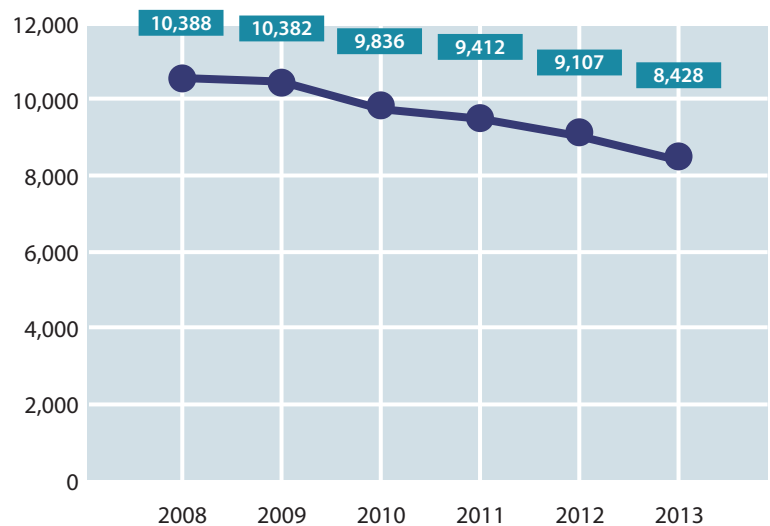
În 2011 și 2012, Lumos a militat împreună cu alte ONG-uri pentru o schimbare majoră a cadrului legislativ, care să prevină instituționalizarea copiilor și să le ofere suport pentru a rămâne în familiile lor. Noua lege a intrat în vigoare în anul 2013. Rezultatele activităților de advocacy, consolidare a capacităților, instruire și desfășurare a campaniilor se observă prin reducerea numărului de copii din instituții rezidențiale.

Cifrele au scăzut destul de puțin în perioada anilor 2008-2010, dar în ultimii 3 ani se observă reduceri mai semnificative. Numărul de copii aflați în instituții rezidențiale s-a redus în total cu aproape 20% în șase ani.

Și mai semnificativă este reducerea numărului de copii admiși în instituții rezidențiale în anul 2013, care pare să coincidă cu modificarea legislației.

Deși s-a menținut relativ constant în fiecare an din perioada 2008-2012, numărul copiilor admiși în instituții rezidențiale a scăzut cu 16% în anul 2013. Dacă această tendință va continua, ceea ce e posibil, în următorii câțiva ani ar trebui să observăm o reducere substanțială a numărului de copii din instituții rezidențiale.

Numărul de copii în instituțiile rezidențiale din Republica Cehă¹⁶



Admiteri de copii în instituțiile rezidențiale din Republica Cehă¹⁷



Districte-pilot

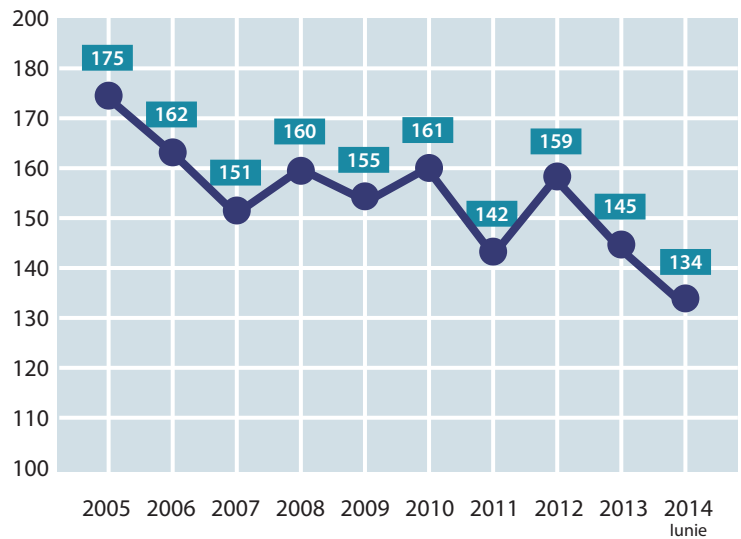
Lumos a cooperat strâns cu districtul Pardubice pentru consolidarea capacității autorităților locale, formarea specialiștilor și promovarea creării serviciilor comunitare de suport. Ca urmare, schimbările de aici au fost mult mai impresionante.

Numărul copiilor aflați în instituțiile rezidențiale din Pardubice a scăzut cu 17%, dar rata admițiilor s-a schimbat recent în mod semnificativ, după cum se arată în diagramele de mai jos.

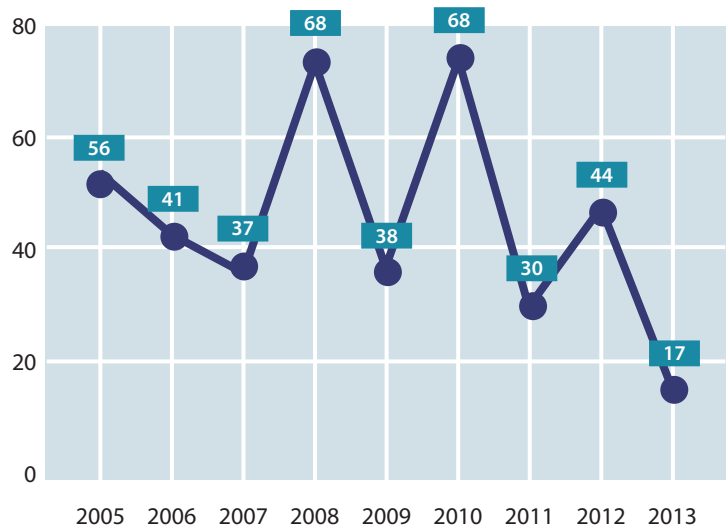
Numărul de admiții în casele de copii din districtul Pardubice a scăzut cu 75% între anii 2008 și 2013.

O tendință similară se constată în privința numărului bebelușilor și copiilor de vârstă fragedă din instituțiile rezidențiale din acest district. Este un fapt foarte îmbucurător, deoarece copiii mici sunt expuși unui risc semnificativ de vătămare în instituții, mai ales pentru dezvoltarea timpurie a creierului.

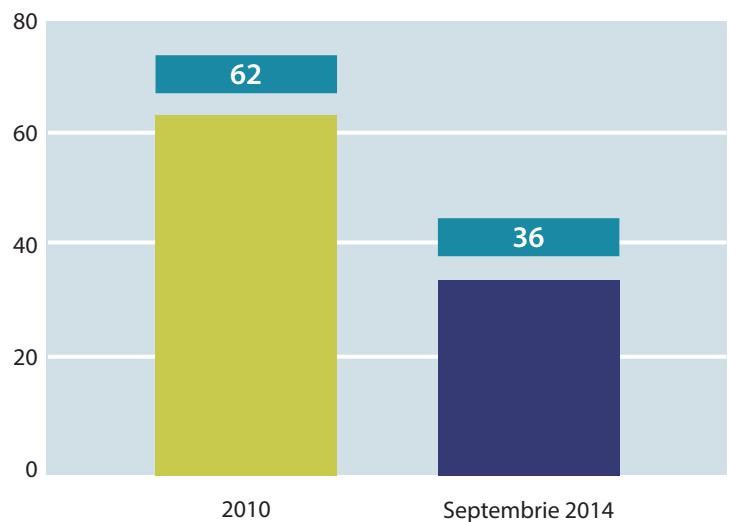
Numărul copiilor aflați în casele de copii din districtul Pardubice ¹⁸



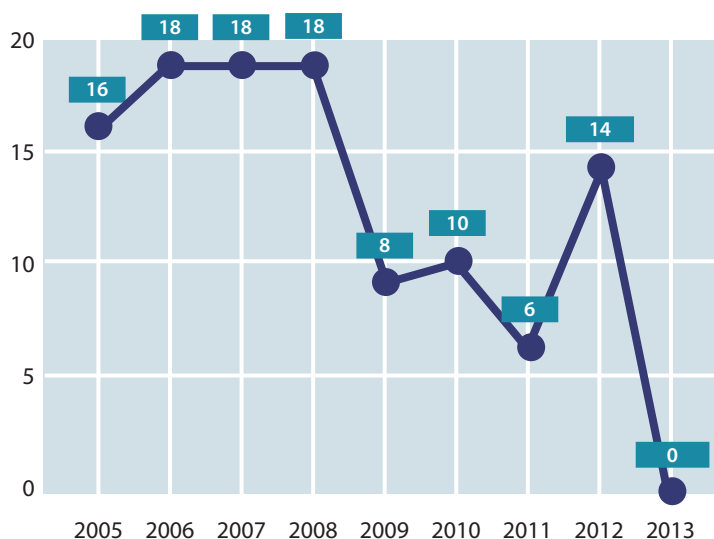
Admiții în casele de copii din districtul Pardubice ¹⁹



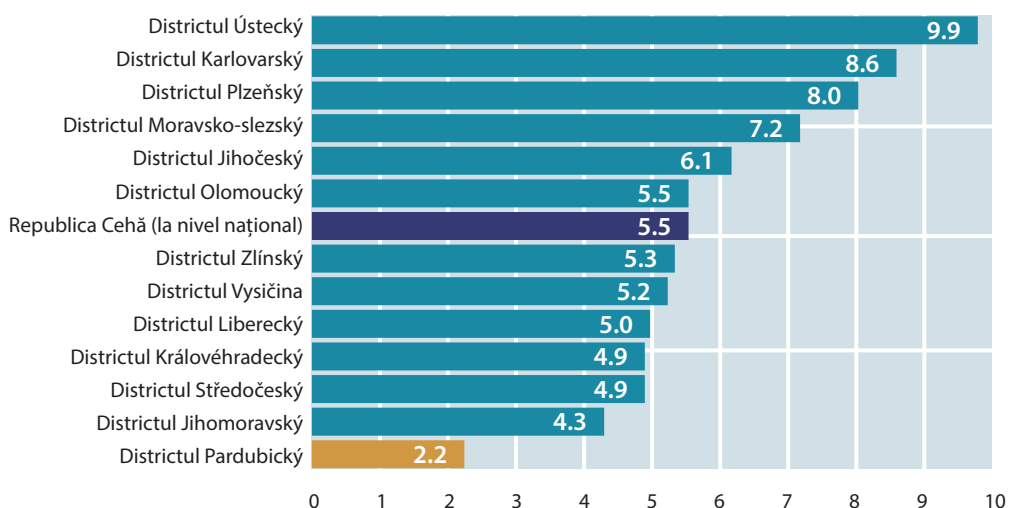
Numărul copiilor de vârstă fragedă aflați în case de copii din districtul Pardubice ²⁰



Admiteri de copii preșcolari în casele de copii din districtul Pardubice



Copii cu vârsta de 3-18 ani, admiși în casele de copii în anul 2013 (la 10.000 de copii) ²¹



Comparând districtul Pardubice cu restul țării, se poate observa că activitatea suplimentară de asistență și consolidare a capacităților a accelerat considerabil procesul de reformă.

Îngrijire de tip familial

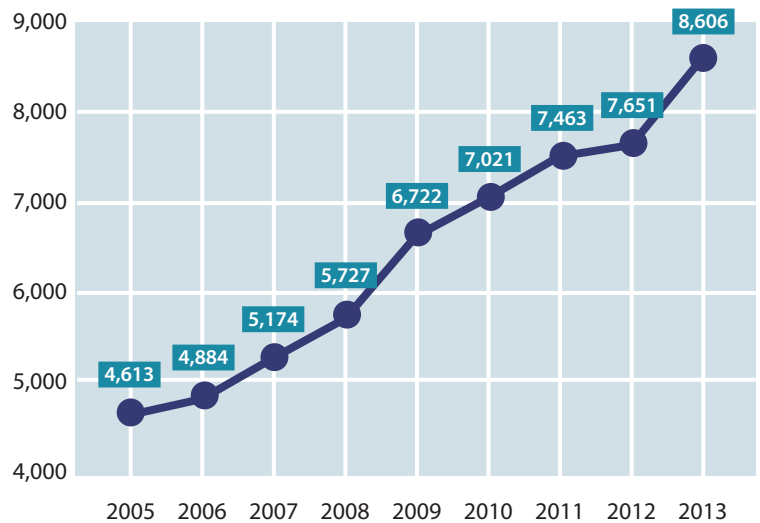
Ca urmare a reformei, numărul de copii aflați în asistență parentală profesionistă în Republica Cehă aproape s-a dublat din anul 2008.

Poate și mai semnificativă este sporirea asistenței parentale profesionale de urgență. Unul din serviciile esențiale pentru a preveni instituționalizarea bebelușilor și copiilor de vârstă fragedă este asistența parentală profesionistă de urgență. Lumos a susținut dezvoltarea cadrului normativ, a politicilor, precum și realizarea instruirilor privind asistența parentală profesionistă de urgență și a colaborat cu un alt ONG la pilotarea serviciului chiar înainte de schimbarea legislației.

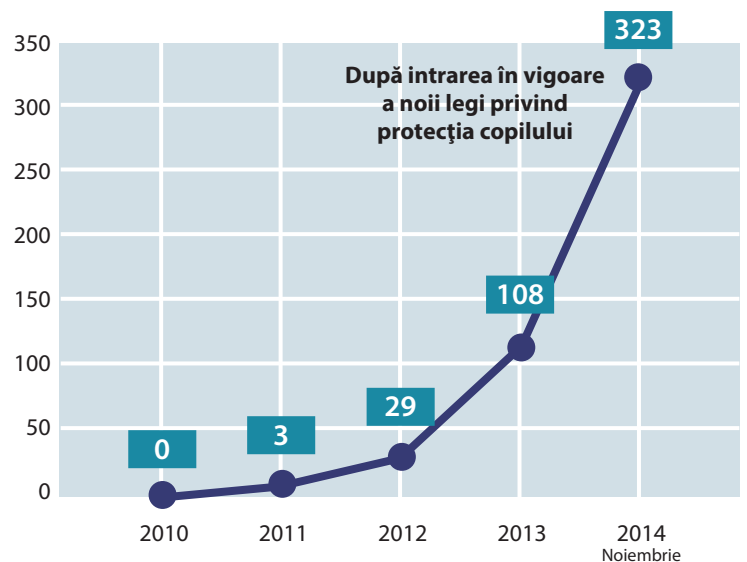
Lumos a susținut dezvoltarea asistenței parentale profesionale de urgență încă de la etapa inițială din anul 2010. După schimbarea legislației, numărul copiilor plasați în acest tip de serviciu a crescut de 11 ori.

Cooperarea dintre Lumos și autorități vizând promovarea asistenței parentale profesionale a dus și la o creștere semnificativă a numărului celor care doreau să devină asistenți parentali profesioniști.

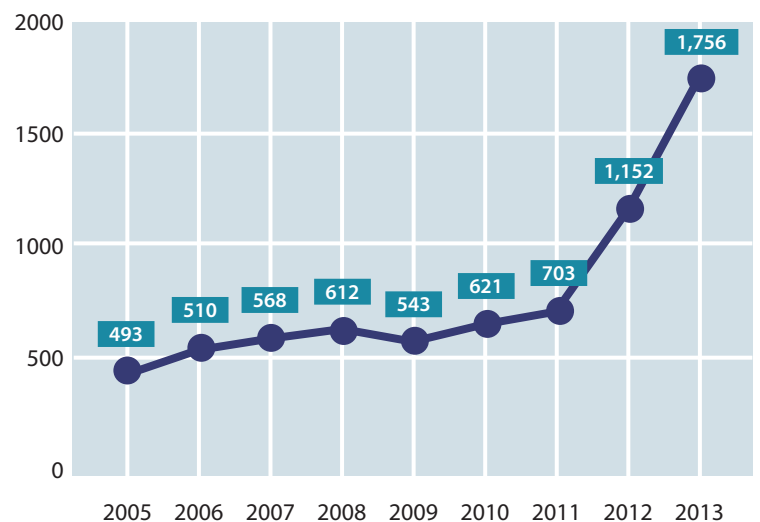
Numărul de copii în APP în Republica Cehă ²²



Numărul de copii în APPU în Republica Cehă ²³



Numărul de solicitări pentru APP în Republica Cehă ²⁴



Sprijin familial

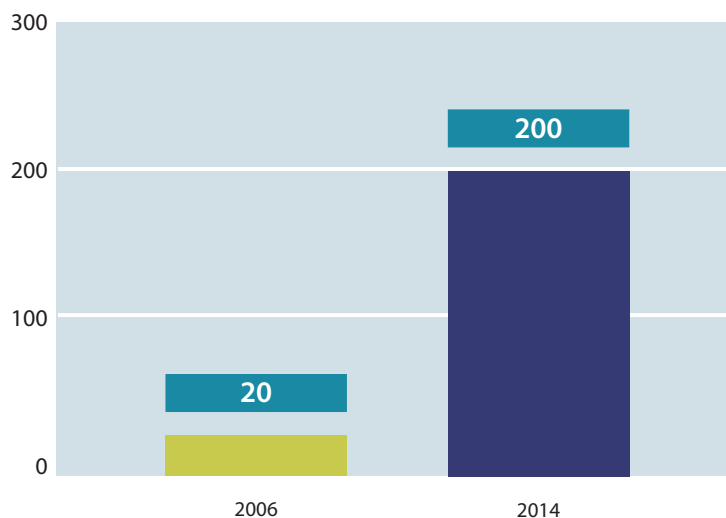
Lumos a instruit asistenții sociali și a contribuit la elaborarea cadrului național de evaluare, cu scopul de a susține familiile și a preveni separarea.

Numărul familiilor ajutate de administrația districtului a crescut de zece ori în ultimii opt ani.

Astfel, este evident că în Republica Cehă există acum elementele esențiale pentru a pune capăt instituționalizării. Dacă voința politică și profesională va continua să existe, și dacă vor fi alocate resurse suficiente,

este foarte posibil ca, până în 2020, în Republica Cehă să nu mai existe copii în instituții.

Numărul estimat de familii care pot fi susținute de serviciile sociale din districtul Pardubice ²⁵



Bulgaria

În anul 2009 guvernul bulgar a elaborat Strategia națională „Viziunea privind dezinstituționalizarea copiilor în Bulgaria”.²⁶ Comisia Europeană, oficiile bulgare ale DG Regio și DG Empl, precum și Ministerul Muncii și Politicilor Sociale din Bulgaria, au solicitat asistența Lumos pentru a transpune viziunea într-un plan național de acțiuni. Lumos a ajutat guvernul:

- să faciliteze un proces de planificare între ministere și între agenții, în urma căruia a fost elaborat un plan de stopare a instituționalizării copiilor până în anul 2025;
- să negocieze cu Comisia Europeană alocarea a peste 100 de milioane de euro pentru programul de dezinstituționalizare;
- să elaboreze și să implementeze procese de evaluare pentru copiii din instituții rezidențiale;
- să asigure intervenții urgente, de salvare a vieții pentru sute de copii aflați în situație de risc în instituții rezidențiale;
- să creeze mecanisme la nivel național și regional pentru a supraveghea implementarea planului.

Bulgaria este una dintre cele mai sărace țări ale Uniunii Europene și în ultimii ani s-a confruntat cu o instabilitate politică. Începând cu anul 2010, Lumos a colaborat cu cinci guverne succesive. O provocare a fost lipsa unei voințe politice susținute. Cu toate acestea, progresele sunt semnificative.

Ajutăm copiii să revină acasă

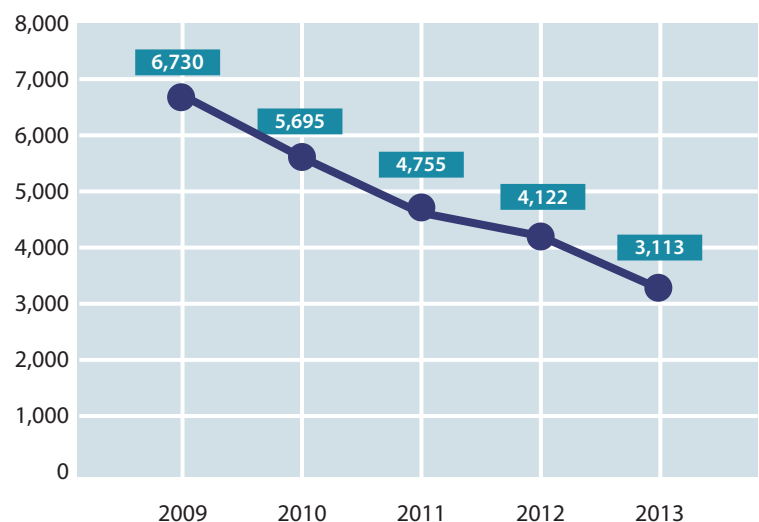
Numărul de copii aflați în instituții rezidențiale s-a redus cu 54% de când Lumos a început să activeze în Bulgaria.

Acest progres este impresionant, cu atât mai mult cu cât s-a decis să se înceapă de la dezinstituționalizarea celor mai vulnerabili copii – copiii de vârstă fragedă și copiii cu dizabilități multiple sau complexe.

Și mai semnificativă este reducerea numărului de admiteri în instituții rezidențiale.

La nivel național, aceasta a fost de 34% după ce „viziunea” a fost formulată. Reducerea numărului de admiteri s-a accelerat mult începând cu anul 2012, odată cu dezvoltarea serviciilor comunitare de suport și a asistenței parentale profesionale.

Numărul de copii în instituțiile rezidențiale din Bulgaria²⁷



Numărul de copii admiși în instituțiile rezidențiale din Bulgaria²⁸



Îngrijire de tip familial

Anterior Planului Național de Acțiuni, autoritățile din Bulgaria au avut dificultăți în crearea sistemului de asistență parentală profesionistă.

Dar de la implementarea programului finanțat de UE, numărul asistenților parentali profesioniști a crescut cu 440%.

Regiuni-pilot

Lumos activează în două regiuni-pilot – Dobrich și Varna – unde rezultatele colaborării cu autoritățile încep să dea roade.

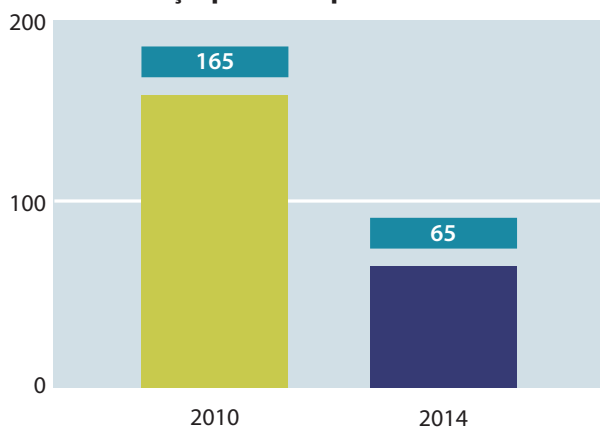
În regiunea Dobrich, numărul copiilor din instituțiile rezidențiale s-a redus cu 58%.

În regiunea Varna, numărul copiilor din instituțiile rezidențiale s-a redus cu 53%.

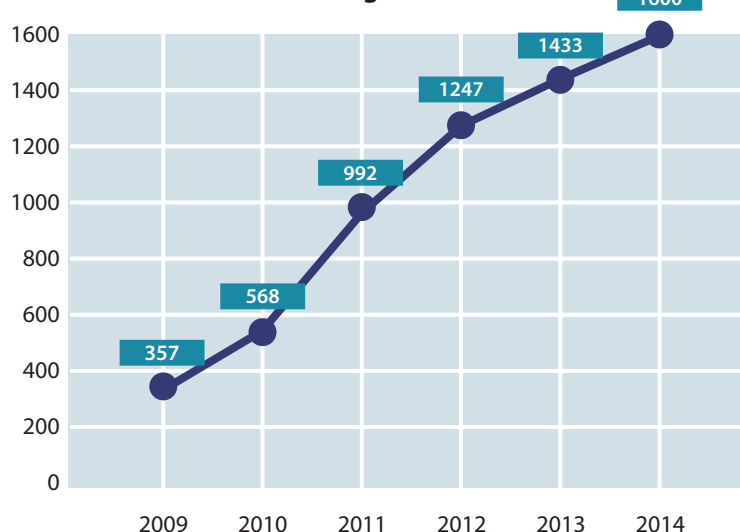
Este foarte promițător faptul că numărul copiilor mici din instituții rezidențiale s-a redus semnificativ, așa cum arată experiența din regiunea Varna.

Deși programul Lumos din Bulgaria este mai recent, progresele au fost spectaculoase și rapide. Acestea se datorează abordării comune din partea guvernului, ONG-urilor și Comisiei Europene, ca finanțator. Bulgaria și-a propus să pună capăt instituționalizării până în anul 2025. Dacă voința politică va fi susținută și fondurile europene vor continua să fie dirijate spre schimbarea sistemelor de îngrijire, este posibil ca acest obiectiv să fie atins mult mai devreme.

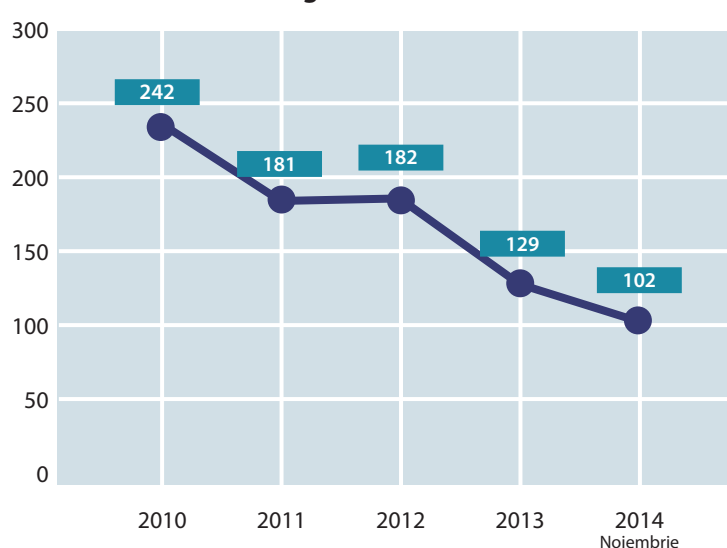
Numărul copiilor de vârstă fragedă din instituția pentru copii mici din Varna ³²



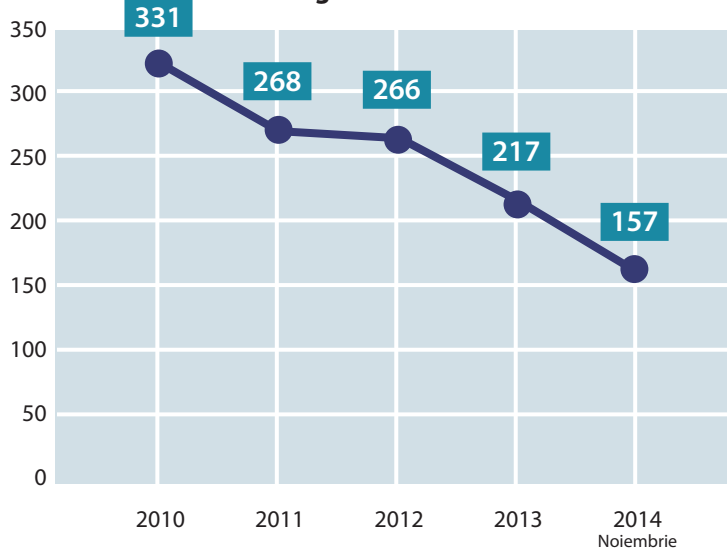
Numărul asistenților parentali profesioniști din Bulgaria ²⁹



Numărul copiilor din instituțiile rezidențiale din regiunea Dobrich ³⁰



Numărul copiilor din instituțiile rezidențiale din regiunea Varna ³¹



Cuvânt de încheiere

Prezentul raport conține dovezi numerice documentate despre schimbările semnificative, care au avut loc în sistemele de îngrijire și asistență pentru copiii din trei state. Totuși, cifrele oglindesc doar parțial faptele. În anul 2015, Lumos va publica un raport complementar, care va conține o analiză cantitativă și calitativă a impactului schimbării asupra sănătății, dezvoltării, calității vieții și șanselor de reușită în viață ale copiilor pe care i-am ajutat să părăsească instituțiile rezidențiale.

Până atunci, oferim la final cuvântul celor asupra cărora schimbarea a avut cel mai mare impact – adică politicienilor, specialiștilor, părinților și, cel mai important, copiilor.

„Contribuția Lumos la dezvoltarea educației incluzive a fost esențială, în special susținerea acordată guvernului în elaborarea noilor legi și reglementări pentru reorganizarea și crearea unor noi servicii de educație și asigurarea implementării acestora, activitatea de evaluare a copiilor din instituțiile rezidențiale și integrarea lor în societate, precum și instruirea părților interesate de la toate nivelurile, ceea ce a contribuit la depășirea multor probleme din domeniul educației incluzive.”

Oficial din Guvernul Republicii Moldova, responsabil pentru serviciile de educație

„Am participat la diverse programe de instruire oferite de Lumos privind dezvoltarea unei abordări individualizate pentru copiii cu cerințe educaționale speciale. Aceste cunoștințe sunt foarte importante pentru ca profesorii să poată ajuta fiecare copil. De exemplu, acum un an, o fată a părăsit instituția rezidențială, revenind acasă, și a fost integrată în clasa mea, în școala generală. La început i-a fost greu să învețe toate lecțiile noi și să-și facă toate temele la fel ca și colegii ei, dar ea are o personalitate puternică, este foarte harnică. O ajutam după lecții. Acum ea este mai încrezătoare și a progresat mult; uneori îi ajută pe alți copii la teme. Mă bucur pentru această fetiță. Ea este un exemplu clar că educația incluzivă funcționează atunci când oferim susținerea adecvată.”

Profesoară dintr-o școală generală, în care a fost dezvoltată educația incluzivă cu suportul Lumos

„Sunt foarte fericită că ne-ați ajutat și pentru asta vă mulțumesc – datorită vouă, copilul meu este alături de mine.”

Maria și fiul ei sunt din nou împreună datorită echipei Lumos

„Mă numesc Răzvan și am trăit într-o instituție rezidențială mai mult de doi ani, unde m-am simțit copilul nimănui. Dar vreau să vă spun că acum sunt fericit. Sunt fericit pentru că trăiesc într-o familie, merg la o școală unde pot învăța cu adevărat diferite lucruri și pentru că mama a decis să-mi ofere posibilitatea de a simți căldura unei familii.

Ce poate fi mai minunat decât o familie?”

Răzvan, 13 ani, ajutat să se întoarcă în familie de către Lumos



Referințe

- 1 UNICEF estimează că peste 2 milioane de copii se află în îngrijire instituțională în întreaga lume, dar această cifră este învechită, fiind bazată pe o examinare insuficientă a țărilor, și UNICEF confirmă frecvent că este o subestimare. A se vedea UNICEF (2009), Progrese pentru copii: un raport privind protecția copilului. Un raport din 1985, care a fost citat în alte rapoarte, ridică cifra la 8 milioane. A se vedea Defence for Children International (1985), Children in Institutions (Copiii aflați în instituții), DCI, Geneva.
- 2 Lumos (2014). Fișă informativă: Imaginea globală a copiilor din instituții.
- 3 UNICEF ECE/CSI (Septembrie 2010); UNICEF ECE/CSI (2010); Better Care Network and Every Child (2012), Enabling Reform: Why Supporting Children with Disabilities Must Be at the Heart of Successful Child Care Reform; Csaky, C. (2014) Why Care Matters: The impact of care on children and on society. Family for Every Child: London.
- 4 Barth (2002); Johnson, D. E., & Gunnar, M. R. (2011); Dobrova-Krol et al (2008); Nelson et al (2007); Smyke et al (2009); Browne (2010); Pinheiro (2006). Jareg, Elizabeth (2005), Community-based foster homes in Ethiopia: An Account of a Follow up Experience 10 years after phase out; Human Rights Watch (2010), My So-Called Emancipation: from Foster Care to Homelessness for California Youth; Avery, Rosemary (2010), "An examination of theory and promising practice for achieving permanency for teens before they age out of foster care, Children and Youth Services Review 32 (2010) 399-408; Havlicek, Judy (2011), Lives in motion: A review of former foster youth in the context of their experiences in the child welfare system, Child and Youth Services Review 33 (2011) 1090-1100. Munson, Michelle și J. Chris McMillian (2009), Natural mentoring and psychosocial outcomes among older youth transitioning from foster care, Children and Youth Services Review 31 (2009), 104-111; Scottish Government (2013), Staying Put Scotland: Providing care leavers with connectedness and belonging: Guidance for Local Authorities and other Corporate Parents: Supporting looked after children and young people to remain in care as part of a staged transition towards adulthood and greater independence. Pashkina (2001). Sotsial'noeobespechenie, 11:42-45. Citat în Holm-Hansen J, Kristofersen LB, Myrvold TM eds. Orphans in Russia. Oslo, Institutul Norvegian pentru Cercetare Urbană și Regională (NIBR-raport 2003:1).
- 5 Date naționale din diverse surse nepublicate. Pentru 2007 – Raport privind evaluarea rapidă a instituțiilor rezidențiale pentru copii din Republica Moldova, efectuată în cadrul Proiectului de dezvoltare a serviciilor sociale pentru familiile vulnerabile și copiii aflați în situație de risc (TACIS 2) cu sprijinul UNICEF și EU TACIS, p. 6. Pentru 2011 – UNICEF, Evaluarea implementării Strategiei și Planului național de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului în Republica Moldova pe anii 2007-2012, Peter Evans, octombrie 2012. Pentru 2013 – Evaluarea strategică a sistemului de protecție a copiilor din Republica Moldova, efectuată cu sprijinul Lumos. Pentru toți ceilalți ani, date statistice nepublicate ale ministerelor.
- 6 Lumos și date nepublicate ale Ministerului Educației, 2014.
- 7 Lumos și date nepublicate ale Ministerului Educației, 2014.
- 8 Lumos și date nepublicate ale Ministerului Educației, 2014.
- 9 Havlicek, Judy (2011), Lives in motion: A review of former foster youth in the context of their experiences in the child welfare system, Child and Youth Services Review 33 (2011) 1090-1100. Munson, Michelle și J. Chris McMillian (2009), Natural mentoring and psychosocial outcomes among older youth transitioning from foster care, Children and Youth Services Review 31 (2009), 104-111; Scottish Government (2013), Staying Put Scotland: Providing care leavers with connectedness and belonging: Guidance for Local Authorities and other Corporate Parents: Supporting looked after children and young people to remain in care as part of a staged transition towards adulthood and greater independence. Pashkina (2001). Sotsial'noeobespechenie, 11:42-45. Citat în Holm-Hansen J, Kristofersen LB, Myrvold TM eds. Orphans in Russia. Oslo, Institutul Norvegian pentru Cercetare Urbană și Regională (NIBR-raport 2003:1).
- 10 Lumos și date nepublicate ale Ministerului Educației, 2014.
- 11 Raport social anual al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova pentru 2012 (p. 106 și p. 108), www.mmppsf.gov.md/file/2014/RAPOARTE/MMPSF_RS_2012.pdf și Raportul pentru 2013 – nepublicat.
- 12 Numărul total al copiilor în asistență parentală profesionistă și copiilor în case de copii de tip familial, un serviciu social în care familia ia în îngrijire 3-5 copii.
- 13 Raport social anual al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova pentru 2012 (p. 106-108), www.mmppsf.gov.md/file/2014/RAPOARTE/MMPSF_RS_2012.pdf și Raportul pentru 2013 – nepublicat.

- 14 Raport social anual al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova pentru 2012 (p. 106-108), www.mmprsf.gov.md/file/2014/RAPOARTE/MMPSF_RS_2012.pdf și Raportul pentru 2013 – nepublicat.
- 15 Date oficiale nepublicate ale Biroului Național de Statistică din Republica Moldova.
- 16 Calcule ale Lumos pe baza datelor furnizate de Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale, Ministerul Educației și Institutul de Informații și Statistici în Sănătate.
- 17 Calcule ale Lumos pe baza datelor furnizate de Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale, Ministerul Educației și Institutul de Informații și Statistici în Sănătate.
- 18 Calcule ale Lumos pe baza datelor furnizate de Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale, Ministerul Educației și Institutul de Informații și Statistici în Sănătate.
- 19 Calcule ale Lumos pe baza datelor furnizate de Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale, Ministerul Educației și Institutul de Informații și Statistici în Sănătate.
- 20 Institutul de Informații și Statistici în Sănătate, date nepublicate.
- 21 Anuarele statistice ale sistemului educațional pentru anii 2008/2009 până în 2013/2014. Praga: Ministerul Educației din Republica Cehă. Date nepublicate. Disponibile numai online la: <http://toiler.uiv.cz/rocnka/rocnka.asp>
- 22 Anuarele statistice din domeniul muncii și afacerilor sociale (2008-2013). Praga: Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale din Republica Cehă. Disponibile la: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>
- 23 Anuarele statistice din domeniul muncii și afacerilor sociale (2008-2013). Praga: Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale din Republica Cehă. Disponibile la: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>
- 24 Anuarele statistice din domeniul muncii și afacerilor sociale (2008-2013). Praga: Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale din Republica Cehă. Disponibile la: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>
- 25 Anuarele statistice din domeniul muncii și afacerilor sociale (2008-2013). Praga: Ministerul Muncii și Afacerilor Sociale din Republica Cehă. Disponibile la: <http://www.mpsv.cz/cs/3869>
- 26 Agenția de Stat pentru Protecția Copilului; <http://sacp.government.bg/deinstitucionalizaciya/>
- 27 Agenția de Stat pentru Protecția Copilului; Raportul „Numărul copiilor aflați în instituții specializate în perioada 2001-2013”, p. 1, <http://sacp.government.bg/programi-dokladi/statistika/> NB. Aceste cifre nu cuprind toți copiii din instituțiile rezidențiale, ci doar pe cei care figurează în strategia națională de deinstitucionalizare. Copiii din școlile rezidențiale speciale nu sunt incluși.
- 28 Pentru date privind 2009 și 2010 – primul raport de monitorizare a implementării Planului de acțiuni, septembrie 2011, p. 15, <http://sacp.government.bg/deinstitucionalizaciya/> Pentru date privind 2011-2013 – examinare rapidă și evaluare a implementării Strategiei naționale „Viziune pentru deinstitucionalizarea copiilor în Bulgaria”, a planului de acțiuni și planului de implementare, mai 2014, <http://sacp.government.bg/deinstitucionalizaciya/> NB. Aceste cifre nu cuprind toți copiii din instituțiile rezidențiale, ci doar pe cei care figurează în strategia națională de deinstitucionalizare. Copiii din școlile rezidențiale speciale nu sunt incluși.
- 29 Lumos, materiale interne, 2014.
- 30 Date de la Direcția de Asistență Socială, document intern, 2014.
- 31 Departamentul Protecția Copilului, Varna, comunicare internă cu Lumos, 2014.
- 32 Departamentul Protecția Copilului, Varna, comunicare internă cu Lumos, 2014.

Pentru mai multe informații, vizitați site-ul nostru wearelumos.org,
ne găsiți pe Twitter la [@Lumos](https://twitter.com/Lumos) sau scrieți-ne pe e-mail la
info@wearelumos.org

Fundația Lumos, înființată de J.K. Rowling, este o societate cu răspundere limitată
prin garanție, înregistrată în Anglia și Țara Galilor sub nr. 5611912.
Nr. fundație de caritate: 1112575.

© Lumos 2014. Toate drepturile rezervate (05.15)